

Peter Winnen

God of duivel

2013

Uitgeverij Thomas Rap
Amsterdam

Voorwoord

Doping en wielrennen, het ene woord lijkt synoniem aan het andere. De geschiedenis van de wielersport draagt een parallelle geschiedenis in zich, die van de ‘medische’ vooruitgang. Misschien heeft het te maken met de zwaarte van het vak. Wielervedstrijden, en met name de grote etappekoersen, zijn uitputtingsslagen die het uiterste van renners vergen, en wellicht nog ietsje meer. Of het heeft misschien te maken met de menselijke behoefte beter te willen zijn dan de ander, of op zijn minst competitief te blijven. Vanaf de beginjaren van de sport zochten de renners en hun entourage naar hulpmiddelen in zowel fysiologische als psychologische zin. Ook in deze parallelle wedstrijd werden grenzen opgezocht én overschreden. Dopingcontroles werden ingevoerd om de renners tegen zichzelf in bescherming te nemen. In eerste instantie om over hun gezondheid te waken, in tweede instantie om vals spel tegen te gaan.

Zo ontstond er een nieuwe wedloop, die tussen het peloton en de antidopinginstanties. Een wedloop die voortduurt tot op de dag van vandaag. De onthullingen van de afgelopen tijd laten een geheime wereld zien die het wielermilieu het liefst voor zich had gehouden. De ene wie-

lerliefhebber haakt verbijsterd af, de andere steekt zijn fascinatie niet onder stoelen of banken.

Voor de wielercolumnist is doping een dankbaar onderwerp. Juist omdat het omgeven is met zo veel geheimzinnigheid. Doping is ranzig, begrijpelijk, onrechtvaardig, immoreel, noodzakelijk, kwajongensachtig, een probleem van niks, een knipoog, maffioos, aantrekkelijk, verwerpe-lijk. Het is een zegen en het is het kwaad. Doping is mysterieus. Wat er in een rennerslijf gespoten is, kun je aan de buitenkant niet zien. Een negatieve test zegt ook al niks, al is er de laatste jaren een behoorlijke vooruitgang geboekt door de antidopinglaboratoria. En hoe hard de jongste generatie ook roept op de goede weg te zijn, zij zeult de last mee van meer dan een eeuw manipulatie.

De bewapeningswedloop die doping heet. Tot welke hoogten (of diepten) stuwt de ene mens de andere?

In *God of duivel* is een groot aantal aan doping gerelateerde columns gebundeld. Iets meer dan een decennium aan schandalen en schandaaltjes – gemijmer, gefrons van wenkbrauwen, een stellingname. Van sommige stukjes kon ik me niet herinneren dat ik ze geschreven had. Hier en daar betrap ik mezelf op een inconsistentie in opvatting. Er wordt gelachen om de leugens en getreurd om het verschrompelende gelaat van mijn eerste grote liefde: het wielrennen. Er is betrokkenheid en er is afstand. Achteraf bezien blijken er stukjes tussen te zitten met een voorspelende waarde.

Doping in het wielrennen, welkom in de tragikomedie.

Peter Winnen

Voorjaar 2013

Forum

Op 1 juli schreef ik op deze plaats, als supporter en bloedbroeder, een open brief aan Marco Pantani. Pantani vertoefde op dat moment in de inrichting Parco dei Tigli in Teolo, waar hij behandeld werd vanwege een depressie, veroorzaakt door de tumultueuze, bijna dagelijkse invalen in zijn huis door het Italiaanse antidopinggerecht. Tot op de dag van vandaag heb ik geen reactie mogen ontvangen.

Ik blijf niet de enige die van reactie verstoken blijft. *Dagblad De Limburger* meldde gisterochtend dat niemand meer weet waar Pantani zich ophoudt. Manager Boifava van Mercatone Uno vertikt het om nog een eurocent salaris uit te betalen. 'Pas als Pantani zich meldt en hij belooft weer op de racefiets te klimmen, ben ik bereid een gesprek met hem aan te gaan om over zijn toekomst te praten.' Boifava wil niets kwijt over het gerucht dat Pantani verslaafd zou zijn (geweest?) aan cocaïne.

Ik ben van een tolerante natuur als het aankomt op geestelijke ruis en mentale armaturen. Ik ben opgegroeid – en woon nog steeds – in een gemeente die van oudsher imposante inrichtingen op het gebied van psychiatrie en verslavingen herbergt. 'O, André is er weer,' zeggen we

hier als de blikken Heineken de zanger van ‘Een Beetje Verliefd’ een beetje fataal zijn geworden. Wij huisvesten nogal wat beroemdheden, zij het tijdelijk.

Maar ondertussen is Marco Pantani zoek.

In tijden van crisis is het interessant wat rond te wandelen op de supporterssites. De gekrenkte wielersupporter ontpopt zich in de regel als een zwaardzwaaiende religieuze fanaticus.

Het forum op de Belgische Marco Pantani-fansite geeft als laatste bijdrage een vraag door een zekere Morfeus, op 11 juli gesteld: waarom zit Marco niet in de Tour? *Zero replies*, lees ik. Het forum blijkt een spookstad.

Lauwe activiteit in het forum van de officiële Marco Pantani-Mercatone Uno-website. Ene Sconamiglio vindt dat het uur van het afscheid nu is aangebroken; Onlyadream stelt dat Pantani nog niet is uitgepoept, mits dit en mits dat. Ik log in op de chatbox als Marco Polo en tik: ‘Is there anybody out there?’ ‘Me, but I must leave,’ is alles wat ik terugkrijg van ene JP, die zich kennelijk in alle eenzaamheid in de chatbox had teruggetrokken.

Een paar weken geleden ontmoette ik Roberto Conti. Conti loopt tegen de veertig, en is een van de laatsten in het huidige peloton die ik nog heb meegemaakt. Conti kent het wielrennen van vóór de epo en erna. Hij is knecht van Marco Pantani bij Mercatone Uno. Ik legde hem een stelling voor: Pantani draagt in zijn eentje de last van een volle eeuw dopingshit.

‘Marco,’ zei Conti, ‘die is zelfs nog te trots voor het martelaarschap.’

Spuitje

Bij monde van zijn advocaat Vermassen laat dierendokter Landuyt nu weten dat hij nooit en te nimmer ‘producten’ aan wielrenners heeft verstrekt. Vierentwintig uur geleden stelde Vermassen nog dat de producten die Landuyt uitreikte aan wielrenners misschien wel, maar misschien ook niet, tot de verboden substanties behoorden. Duidelijk is dat het oninteressante bedrijf van de Vlaamse Commotie is aangebroken: de waarheid is een slappe lange vinger op een kom juridische pudding.

Het begon zo mooi. Als gelijken leggen wielrenners, duivenmelkers en paardenfokkers hun sportieve lot in handen van een dierenarts. Verrukt ontving ik het nieuws: het bestaat nog, de traditie is niet dood.

Dik twintig jaar geleden deed een assistent-ploegleider mij een aanbeveling. ‘Als ge rap wilt koersen, manneke, dan moet ge langs d’n veterinaire.’ Intens tevreden hoorde ik het aan. Ik was doorgedrongen tot het hart van de wielercultuur. Was het niet hierom dat ik professional was geworden? De poort van het irreële, nee, het surreële opende zich. Ook Jeroen Bosch was niet dood.

Maar wendde ik mij ook tot de veterinaire? Neen. Of toch. Eén keer. Dat was toen wij onze zandkleurige, tot op

de draad versleten bastaard Youri op de meest pijnloze reis naar een dimensieloze toekomst zonden. Hij was zwaar. Op twee skateboards duwden we hem naar de auto. En hij wist het. In de stille hondenogen een mengsel van angst en berusting.

In de pers rept men van een 'hormonenschandaal'. Globaal (en als gebruikelijk) onderscheiden zich twee kampen. Het kamp dat tot aan zijn oksel in het hol van Museeuw c.s. zit, en het kamp dat nauwelijks kan verhullen dat het zich uit ongeloof van pret op de knieën slaat. (Een pluim voor de redactie van Canvas Teletekst. Men brengt het nieuws onder het kurkdroke kopje: doping. Doping, een volwaardige olympische discipline.)

En we hebben de omerta van het milieu. Omerta, eens een sneu speeltje, nu dodelijke ernst. Bij hormonen horen kogels leert de geschiedenis. De omerta die het voor elkaar heeft gekregen dat doping als instituut een nog grotere vedette is geworden dan Museeuw.

Hét verheugende nieuws is natuurlijk dat met de dierenarts het amateurisme in het peloton is teruggekeerd. Goddank gaat het weer om de hitte, om koorts, om hoop, strijd en nood. In het wielrennen staat medische technocratie niet gelijk aan vooruitgang. Te veel technocratie levert niets anders op dan een wedkamp tussen opgezette dieren.

Afgelopen zaterdag in deze krant een interview met Arne Ljungqvist, voorzitter van de medische commissie van het IOC. Ljungqvist stelt dat de dopingbestrijding 'meer weet dan de atleten'. En meer dan de ploegdokters waarschijnlijk. Anders kan ik de vluchtroute naar de veterinaire niet verklaren. Leve Landuyt, zou ik bijna roepen.

Overigens meen ik dat een mens – en wat anders is een wielrenner? – zich uitsluitend naar de veterinaire spoedde voor het verlossende spuitje.

Milieu

Wat nu weer?

De liberale senator Jacques Germeaux uit Genk wil een wetsvoorstel indienen om alle wielervedstrijden in Vlaanderen te verbieden. Niet in Wallonië? denk ik dan als eerste terzijde.

‘Het wielrennen en de duivensport fungeren als laboratorium van de doping. Een levensgevaarlijke situatie waartegen we onze jeugd moeten beschermen,’ zegt Germeaux.

Wielrennen en duivensport worden in een adem genoemd. Is er dan geen respect meer voor de pedalerende mens? De belangenvereniging voor wedstrijdduiven Het Gevleugelde Feest laat bij monde van haar voorzitter, de doffer Star Fighter, in een reactie weten: is er dan geen respect meer voor de wiekende wedstrijdvlieger?

Dus, Jacques Germeaux wil Vlaamse kinderen en wedstrijdkuikens in bescherming nemen tegen ongezonde sportpraktijken. Wallonië zoekt het zelf maar uit.

Het woord ‘milieu’ valt. Germeaux meent dat ‘de jeugd ten prooi valt aan de maffiafiguren in het milieu’. Hij bedoelt hier niet het gevederde milieu maar het pedalen-minnende. Milieu moet breed worden opgevat. Van fiet-

senpoetser tot pakweg de hoogste UCI-baas. Alles wat belang heeft bij een vonkende spaak.

Ton van Damme van de Belgische Wielerbond. 'Als hij [Germeaux – P.W.] onze sport nog verder gaat beschadigen slepen we hem voor het gerecht. Die man spuit pure laster.'

Hier wordt milieu iets ingewikkelder. Het milieu – de renner, de ploegleider, de ploegarts – zwijgt gewoonlijk in dopingzaken. Deze houding: wij doen ons werk, meer niet. Van Damme speelt hier met verve de rol van openbare aanklager. Milieu, maar ook net niet. Hij wekt verwachtingen: het wordt nog druk in de rechtszaal.

Zeg niet dat wielrennen geen interessante sport is. In feite is er maar een echte sport. Alle facetten des levens komen tot bloei op en langs het plaveisel. Ook ik ben nog altijd belanghebbende als mijn vingers vervoerd neerdalen op het toetsenbord. Ik word niet moede de kleurenrijkdom van de enige echte sport te bezingen. Eigenlijk is wielrennen niet eens een sport. Het leven is het ook niet. Het zweeft er net boven.

Het milieu is van oudsher levensmoe zonder een moment cynisch te worden. Het frequenteert het gerecht als een handelsreiziger de McDrive. Vervolgens haast het zich naar een nieuwe startlijn, onbekende horizonten tegemoet. Bewonderenswaardig hoe het wielermilieu zijn bedreigingen omhelst. Rechters, procureurs, politici, het zijn waardevolle medespelers die het beste in de sportman bovenhalen. De rechtszaal, dat is ook het parcours.

Maak ik me als belanghebbende dan geen zorgen? Over het imago? Zeker. Sterker nog, ik luid de noodklok. Geen cabaretier die zich nog laat inspireren door het cyclisme.

Een nieuwe ‘Polleke?’ nergens gezien. Ik vrees dat het milieu hard op weg is zijn eigen onovertrefbare parodie te worden. De ploeg Quick-Step heeft de broekspijpen verhuurd aan een cosponsor: Davitamon. Hier wordt zelfs een Kamagurka naar de kroon gestoken.

Toch maar naar Wallonië verhuizen.

Mussennesten

Mijn jongste zusje woont in Californië. Als waardige telg van het geslacht zet ze een oude traditie voort: het verfraaien van de wereld, in het grote en in het kleine gebaar. Ze drijft een architectenbureautje dat spoedig de wereld zal verbazen.

Soms bericht ze over het alledaagse, over de cosmetische aap die binnenkort gouverneur van Californië is, over de verrassende schoonheid in diens simplificering van zijn politieke programma: 'California? I am California.'

Meer verrassende schoonheid. Zondagmiddag, Parijs-Tours. Eindelijk weer eens gekoppeld voor de micro: Mart en Jean. Mart voor de mores, Jean voor de jus. De dingen die eindelijk gezegd kunnen worden. Saillante details over de politie-inval bij de Museeuws, gevat in een gloedvol moreel exorcisme – 'alsof Johan een crimineel is!' Zo hoort het, voor bureaucratische overpeinzingen als 'doping is feitelijk een economisch delict' is in het cyclisme geen plaats.

Volop schoonheid ook in de Italiaanse rechtspraak. Marco Pantani bij gebrek aan bewijs vrijgesproken van sportieve fraude. Mijn vriend Marco, nog zo een die niets

liever wil dan de wereld onderdompelen in het schone, het goede en het ware. Natuurlijk wist aanklager Carmine Russo al in 1999 dat hij geen zaak had. Ja, als hij hoogstpersoonlijk aanwezig was geweest bij het leegzuigen van de ampullen en het verdwijnen van de naald in Marco's vlees.

Ocharm, het was 1999. Ten opzichte van de rest van het peloton kan Marco hooguit slordigheid worden verweten: het laten oplopen van de hematocrietwaarde tot een getal boven de vijftig. Misschien waren de batterijen van zijn 'wasmachientje' (hematocrietmeter) leeg. Misschien was hij gewoon moe.

Waarom voel ik opeens de behoefte een hartverscheurende steunbetuiging te schrijven aan de zelfbenoemde dreumes Frank Vandenbroucke? vdb, eveneens door de politie bezocht en betast, gaat zeker in het cachot worden gestoken. Bij hem een hoorn des overvloeds aan bewijsmateriaal, lukraak in het huis opgetast. Een bijzonder rijk palet van diverse hormonensoorten, pepmiddelen, roesbezorgers, vochtafdrijvers, maskeringsmiddelen, naalden en ander toebehoren. Juist omdat vdb de spulletjes niet onder de dakpannen tussen de mussennesten verstopte, prijs ik hem als de meest opgeruimde fatalist uit de sportgeschiedenis. 'Zonder doping is topsport niet mogelijk,' verklapte hij al droogjes.

Aan het bombardement van het ware, het schone, en het goede komt geen einde. Het wereldddopingagentschap wada heeft het op zich genomen 'de verboden lijst' op te schonen – een eeuw te laat, maar oké. Cafeïne en pseudoefedrine worden geschrapt. Een klein maar verheugend begin. Dat het wada zich in zijn controles enkel op het

wielrennen concentreert, moet als een compliment worden opgevat. Ook het WADA erkent het cyclisme als de enige echte sport, kolkend in sardonische schoonheid.

Wat nog? Het halfdode Nieuw Moralisme eist van de sportman een voorbeeldfunctie – alsof-ie dat niet al niet een paar eeuwen is. Het eist wat het zelf nooit zal kunnen worden, namelijk levend en onberispelijk.

Ik stel me voor dat het zo gaat: VDB staat voor de rechter. Hij voert zijn eigen verdediging, hij zegt: 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven, meer kan ik echt niet voor u doen, edelachtbare.'

Huiveringwekkend

In het Vlaamse weekblad *Humo* spreekt ex-prof David Windels zich uit over de bijzondere relatie die hij jarenlang onderhield met veearts Landuyt, bijgenaamd Petit Napoléon of Suikerwatertje. Behalve Windels spreken nog veel meer mensen zich uit over Landuyt – én over elkaar. Het is een prestatie van de twee *Humo*-journalisten dat ze een onontwarbaar kluwen van relaties en belangen zo verhelderend hebben neergezet. Voorbij komen: duivenmelkers, vetmesters, veeartsen, apothekers, de hormonen-maffia, paardenfokkers, Merckx, Museeuw, Anquetil, vaderfiguren, antivaderfiguren, nonkel pros (Diprophos-Dehydrocortisone), een kroeg met de naam Du Jamais Vu, advocaten, dopingvorsers die achter hun masker dopingpropagandisten blijken te zijn, corrupte agenten, een corrupte overheid, enfin, lees het zelf maar allemaal.

David Windels is nog amateur als hij wordt geïntroduceerd bij José Landuyt. De goede sportdokter die hem beloofd is blijkt een onbekwame veearts die desondanks beweert dat hij een aankomend wielrenner kan grootmaken. ‘Van hem kreeg ik alles wat ik nodig had: gratis,’ zegt Windels. David Windels is het eerste menselijke dier waarop Landuyt zijn expertise loslaat.

De onbekwame veearts klust bij op het gerechtelijke lab. Hij onderzoekt onderschepte drugsvangsten, die op hun beurt door hem worden onderschept. Hij produceert er de geroemde *pot belge* mee, een cocktail van amfetamine, cocaïne en heroïne. Windels over *le pot belge*: ‘Het is straf spul, veel straffer dan een lijntje coke – coke is niks.’ (...) Je moet het tijdens de koers inspuiten. Als je het van tevoren doet, en je zit niet in de goede ontsnapping, word je gek.’

1992 wordt Windels eerste en laatste jaar bij de profs. Het gratis aan hem verstrekte goedje nekt hem. ‘Ik was niet meer in staat te ontbijten zonder een shot.’

Windels opent een frituur. Naast patat dealt hij er succesvol in het goud uit de fabriek Landuyt. Het duo trekt in victorie het nachtleven in. ‘We waren graag geziene gasten in de bars, vooral als de “veterinair” zijn koffertje bij zich had.’ Om de meisjes heter te maken liet hij ze langs elkaar liggen om ze ‘één voor één Pregnyl te geven’.

David Windels daalt dieper af in de verslaving. Hij pleegt twee gewapende roofovervallen, ‘laat een *riot gun* afgaan’, en wordt in 1996 gearresteerd. Landuyt houdt hij buiten schot van justitie. Na bestudering van uitleveringsverdragen ontsnapt hij naar Thailand – ‘een redelijker alternatief dan Irak of Iran’. Zijn vrouw volgt hem anderhalve maand later, maar ze houdt het in Thailand niet uit.

Wat is het einde van de geschiedenis? Windels keert vrijwillig terug naar België en wordt alsnog berecht. In de gevangenis weet hij ten slotte af te kicken. Op dit moment bezit hij enkel schulden, hij zorgt voor een zoontje met oosterse oogopslag.

Als het allemaal verzonnen was, dan was dit een ver-

haal voor in bad, op een mistige novemberochtend. Maar ik lig niet in bad, en november moet nog beginnen. Ik voel een huiver langs de wervels trekken. David Windels heeft geleefd in een milieu waar zwijgen erg op prijs wordt gesteld.